
Politisk plattform 2015-2018

Samarbete för
Haninge

SLUTVERSION
2014-11-23

**miljöpartiet
de gröna**

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ett hållbart val
CENTERPARTIET

Politisk plattform 2015-2018 – Samarbete för Haninge

Syftet med den politiska plattformen är att fastställa en gemensam politisk inriktning för kommunens fortsatta arbete. Plattformen avser mandatperioden 2015-2018 och utgör vägledning för koalitionens representanter i nämnder och styrelser om vilken politik vi ska föra. Utvecklingen av Haninge ska präglas av långsiktighet, delaktighet, och ansvarstagande. I plattformen finns höga ambitioner inom många områden. Allt kan inte göras på en gång utan skall ses som mål att uppnå och sträva mot under mandatperiodens gång.

Haninge är en naturskönt belägen skärgårdskommun på Södertörn. Här finns småstaden, förorten, en framväxande stad, landsbygd och skärgård vilket skapar en unik dynamik med stora möjligheter och utmaningar. Haninge har flera viktiga kulturmiljöer som bättre bör kunna tas tillvara, detta gäller inte minst Årsta slott. I skärgården lever befolkningen många gånger under särskilda villkor och förutsättningar som noga bör beaktas. Det finns speciella behov som måste tillgodoses för att en levande skärgård inte bara ska bli vackra ord. Haningebornas närhet till naturen är en av kommunens största skatter, samtidigt måste även den allmänna levnadsmiljön i Haninge göras långsiktigt hållbar. Satsningar på att få bort gifter ur närmiljön, byggande av miljö- och klimatsmarta bostäder samt att finna strategiska lösningar för hantering av olika vattenfrågor är viktigt. Det måste bli lättare att göra gröna val i vardagen. Med gång- och cykelvägar, samt utökad kollektivtrafik där det blir enkelt att färdas både inom kommunen och i hela Stockholmsregionen kommer förutsättningarna för att leva klimatsmart öka.

Haninges läge i Stockholmsregionen och i förhållande till grannländerna runt Östersjön, ger stora möjligheter till utveckling genom ett utvidgat samarbete med andra Östersjöländer kring skärgårdsfrågor, havsmiljö och besöksnäring samt de forskningsfrågor som hör samman med dessa områden.

Haninge är en kommun med goda förutsättningar att både växa och utvecklas till en än mer attraktiv plats att leva, bo och verka i. Här finns goda infrastrukturella förutsättningar för att bedriva ett hållbart och modernt näringsliv med både små och stora företag som skapar arbetsmöjligheter och jobbtillväxt, inte minst arbetet med att bygga den regionala stadskärnan har stor betydelse i detta avseende. Utvecklingen kan också bidra till att människor finner en bättre balans mellan arbetsliv och fritid. Vi kommer att arbeta hårt för att fler ska komma i arbete, att sänka arbetslösheten och samtidigt behålla stabila finanser i kommunen är därför två av kommunens prioriterade mål.

Varje person har olika erfarenheter och rymmer en stor utvecklingspotential. Därför är vi övertygade om skolans vikt för att skapa goda förutsättningar att ge varje person lika möjligheter att lyckas i livet. Skolan är också viktig när det gäller att skapa långsiktig ekologisk, social, och ekonomisk hållbarhet i kommunen. I kommunen finns utanförskap men också ett stort kulturellt kapital som väntar på att tas i bruk för att göra Haninge till en ännu rikare kommun. Vi ser en stor skillnad i känslan av delaktighet mellan olika kommundelar. Det demokratiska arbetet måste stärkas och segregationen måste brytas.

Haninge ska även i framtiden vara rustad med en stark välfärd som ger trygghet åt kommunens invånare. Välfärden är en av de viktigaste komponenterna för att skapa en social hållbarhet i kommunen, där alla har chans att utvecklas och bidra till samhällets positiva utveckling. Vi Haningebor har olika ursprung och olika nationaliteter, ett mångkulturellt Haninge är en styrka.

- 5 Haninge ska fortsätta att växa och välkomnar en inflyttning från övriga Sverige och övriga världen. Kommunen ska också i framtiden ta sin del av ansvaret när det gäller flyktingmottagandet. Vi vill bygga ett samhälle där varje människa har ett tydligt ansvar både mot sig själv och mot andra, men där varje individ också har rätt till stöd när så behövs.

1. Kvalitet i kommunens verksamheter och kommunal ekonomi

- 10 För att säkra välfärden och tryggheten i framtiden, klara av investeringar samt ha beredskap för att kunna möta lågkonjunkturer, måste kommunens ekonomiska resultat vara stabilt. Därför gör vi aldrig avkall på en kommunal ekonomi i balans. För oss är nivån på den kommunala skattesatsen inte ett mål, den är ett verktyg för att vi ska kunna prioritera jobb, skola, omsorg och bostäder i en mer hållbar och växande kommun.¹ Kommunen ska fånga upp och nyttja nationella satsningar liksom
15 olika EU-medel.

- Välfärden är en gemensam angelägenhet, det är ett gemensamt ansvar att säkra alla människors grundläggande trygghet. Även i framtiden ska viktiga välfärdsinsatser skötas gemensamt. Vi är övertygade om att vi tillsammans kan uppnå det som var och en av oss inte förmår ensam – tillsammans kan vi nå längre. Detta förutsätter goda möjligheter till inflytande och delaktighet för
20 invånare och brukare.

- Kvaliteten i kommunens verksamheter ska lyftas fram och stå i fokus på ett tydligare sätt än idag. Det ska gälla oavsett om det är en kommunal eller privat aktör som driver verksamheten. Därför vill vi att alla verksamheters kvalitet ska redovisas öppet. En övergripande kvalitetsstrategi ska tas fram och ett system för uppföljning av kvaliteten i kommunens verksamheter införs. Kvalitetsaspekten är
25 central även i av kommunen upphandlad verksamhet.

Barnen är det viktigaste vi har. Barnens rättigheter ska vara fokus när viktiga beslut fattas och utvärderingar av kommunens verksamhet ska göras vill vi ha särskilt fokus på barnens behov. Barnperspektivet ska råda i vår kommun och barnkonsekvensanalyser ska göras vid beslutsfattande.

- 30 Det finns alltid utrymme för förbättringar av den kommunala verksamheten. En mycket viktig del i utvecklingsarbetet är att ta vara på invånarnas och brukarnas synpunkter. Därför ska alla invånare även i fortsättningen kunna lämna synpunkter i form av beröm, önskemål och klagomål. Alla synpunkter är välkomna och hjälper oss att göra kommunen bättre.

- Översynen av kommunens olika förvaltningar ska fullföljas. De senaste åren har vissa delar av administrationen kraftigt växt och antalet projekt utökats. En särskild omställningsfond skapas under
35 kommunstyrelsen för att underlätta förändringar. Genom att arbeta smartare och annorlunda är det rimligt att under de kommande åren frigöra medel till investeringar och satsningar i nämndernas budgetar. Det interna hyressystemet ses över.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

¹ C - Friskrivningsklausul - Förtydligande

- Den kommunala ekonomin ska vara i balans
 - I det hållbara Haninge prioriteras jobben, skolan, vården och omsorgen samt bostäder
 - Kommunens organisation ska vara resurseffektiv
 - Invånarnas synpunkter ska tas till vara för att utveckla all kommunal verksamhet
- 5
- Invånarna ska kunna jämföra kvaliteten på kommunalt finansierade verksamheter
 - Översyn av den kommunala förvaltningen ska fullföljas.

2. Skola och utbildning

Att förbättra skolan är en av våra viktigaste uppgifter. Att kunna läsa, skriva och räkna är grunden för det fortsatta lärandet. Skolan ska ge alla barn och ungdomar de kunskaper de har rätt till för att klara sig i livet och arbetslivet. Den ska också ge barn och ungdomar förutsättningar för att kunna förnya sin kunskap och för att kritiskt granska och använda kunskap livet igenom, det är också grunden för det demokratiska samhället.

10

Det ska finnas likvärdiga möjligheter att växa upp och gå i förskola och skola i hela Haninge. Alla barn ska få ta del av den gemenskap och utvecklingsmöjlighet som förskolan och skolan innebär. Skolor och förskolor ska vara trygga liksom erbjuda trivsamma fysiska ute- och innemiljöer. Möjligheten att bättre tillvarata barnens perspektiv ska undersökas, ett sätt skulle kunna vara genom så kallade barnråd.

15

För oss är det viktigt att varje elev blir mött som den är och får hjälp och stöd att utveckla sina kunskaper och färdigheter. Även den som har lätt för sig får utmaningar och stimulans att fortsätta utvecklas genom utbildningssystemet. Alla barn ska få förutsättningar att utvecklas till kompetenta, kritiskt granskande och kreativa individer med god självkänsla och möjligheter att välja sin framtid. Vi behöver säkerställa att varje elev med särskilda behov får det stöd de har rätt till. Det är även viktigt att alla barn ges chansen att utvecklas fritt som individ utan att vara styrd av traditionella könsroller, något som annars kan komma att påverka deras hela liv. Det dagliga genusarbete som i detta sammanhang bedrivs i förskolan behöver följas noggrant genom hela skoltiden för att också söka utjämna de skillnader i ohälsa och kunskapsmål vi ser i skolans högre åldrar.

20

25

Det handlar om tydliga kunskapsmål, systematisk uppföljning och höga förväntningar på alla elever. Det handlar om att tillvarata varje anställd och varje verksamhet i arbetet med att nå nationella målsättningar, liksom vi behöver ta ansvar för en likvärdig skola inom Haninge kommun. Att frigöra den kraft som finns inom hela kommunens utbildningsverksamhet ställer höga krav på ledarskap och god arbetsmiljö.

30

Förskolan

Förskolan är en omistlig del av välfärden. Framför allt är den till för barnen och deras möjlighet till en trygghet och bra start i livet, alla barn har rätt till den gemenskap och de utvecklingsmöjligheter som förskolan innebär. Förskolan är också avgörande för att föräldrarnas livspussel ska kunna gå ihop. Båda föräldrarnas möjlighet och rätt till att arbeta eller studera bygger på att det finns en tillgänglig förskola av god kvalitet.

35

Alla barn ska få förskoleplats inom rimlig tid. I Haninge kommun ska det finnas barnomsorg på kvällar, helger och nätter. Även barn till föräldrar som jobbar på obekväma arbetstider har rätt till en trygg och bra omsorg.

5 Förskolan är starten på det livslånga lärandet. Förskolan behöver vara en trygg plats som stimulerar till lek och utveckling. Förskolans möjligheter att ge barnen förutsättningar för en mer rättvis och jämlik skolstart måste stärkas. Alla barn ska ges chans att utveckla sitt modersmål.

10 Det behövs en högre personaltäthet för att minska barngrupperna för de yngsta i förskolan. Fler högskoleutbildade pedagoger behövs för att långsiktigt säkerställa en verksamhet av god kvalitet där barn i hela kommunen möter utbildad personal. Flera av kommunens anställda ska ges
10 förutsättningar att vidareutbildar sig och på så sätt bidra till att höja kvaliteten i verksamheterna.

Grundskolan

15 Skolan har en stor samhällsuppgift. Varje elev i Haninges skolor har rätt till likvärdiga grundläggande kunskaper oberoende av dennes bakgrund. Skolan ska inte bara lära elever se sig som medborgare med rättigheter, utan också få elever att inse att med medborgarskapet följer skyldigheter, som växer i takt med ålder. Det innebär att elever förväntas delta i processer för lärande tillsammans med andra elever med annan social bakgrund. Det är så lärandet oftast ser ut i arbetslivet när det fungerar som bäst.

20 Alla barn vill och kan lära. Förutsättningarna för lärande är dock olika. För att skapa lika möjligheter för alla barn, krävs att resurserna anpassas efter behoven. Ett bra, positivt och tydligt ledarskap i klassrummet är viktigt där ingen ska känna sig utlämnad eller ensam. En förutsättning för lärandet är att det råder lugn och god ordning samt att alla elever och personal känner sig trygga.

25 Värdegrundsarbete och åtgärder mot mobbning, våld och intolerans ska stå i centrum i kommunens skolor. En utvecklad elevhälsa med ökat fokus på psykisk ohälsa ska möta upp den förändring vi ser i samhället där en ökning av unga i Haninge upplever psykisk ohälsa. Målet är att minska ohälsotalen och få unga att känna välmående och framtidstro.

Det ska på sikt finnas kommunala grundskolor från F-9 i varje kommundel i Haninge. Det är bra för eleverna och deras föräldrar samt för utvecklingen av kommundelen.

30 Skolbarnomsorgen, fritidshemmet, har en mycket stor betydelse för barnens sociala utveckling och kunskapsinhämtning, och bör vara mer integrerat med skolverksamheten. Utifrån barnens behov vill vi utveckla fritidshemsverksamheten till en attraktiv verksamhet som lockar fler elever och på så sätt ger fler unga en innehållsrik fritid med fler möjligheter och kontaktytor.

35 Det är ett stort ansvar att hjälpa barn att växa med kunskaper. Kraven och förväntningarna är och ska vara höga på lärarna och skolledarna. Våra anställda ska kunna förvänta sig att arbeta i en bra arbetsmiljö där gott arbete synliggörs och premieras. Arbetet med att kartlägga grundskolans kompetens och utbildningsbehov ska fortsätta. Det ger möjlighet att både på kort och lång sikt ha god kännedom om behoven i organisationen och att säkerställa en kompetent och behörig lärarkår. Vi vill uppmuntra anställda och lärare att bli behöriga. Rektorererna ska få mer tid till pedagogiskt ledarskap och inte lastas med onödiga administrativa uppgifter.

Den nya tekniken ska få större genomslag i kommunens skolor. Rätt använd kommer den ge oss större möjlighet att nå goda kunskapsresultat så att våra barn och unga står bättre rustade att möta framtidens kompetenskrav.

- 5 Det är svårt för många unga att hitta rätt i alla de val som ska göras inför gymnasiet och det kommande vuxenlivet. Bra studievägledning ska nå varje elev. Möjligheten att själv få pröva på yrkeslivet genom Prao är viktigt. Skolan ska med stöd av arbetsmarknadsrådet därför fortsätta att bygga upp och vårda goda nätverk så att tillgängliga Praoplatser finns för alla elever.

Gymnasiet och vuxenutbildningen

- 10 Utbildning är nyckeln till goda framtidsutsikter och utveckling. Genom kunskap och färdigheter ges varje individ frihet att forma sitt eget liv och att förverkliga sina drömmar. Kunskap skapar trygghet och den ger möjlighet att ifrågasätta och kritiskt granska den information och de utmaningar vi ställs inför. Men kunskap är en färskvara och kräver ständig uppdatering. Vi blir aldrig färdigutbildade. Gymnasieutbildning i sig har blivit allt viktigare för att en ung människa ska kunna göra sig gällande på arbetsmarknaden.

- 15 Utbildning avgör individens frihet, trygghet och möjlighet till ett utvecklande jobb – men också samhällets förmåga till omställning, utveckling och tillväxt. Haninge kommun utvecklas när vi, var och en, lär nytt. Därför vill vi se en politik som öppnar dörrar till ett livslångt lärande med återkommande möjligheter för alla.

- 20 Det är viktigt att gymnasieskolorna i Haninge kommun håller hög kvalitet, att de motsvarar elevernas förväntningar och förbereder så många som möjligt för vidare studier, men också att de svarar mot arbetsmarknadens krav och framtida behov. Kvalitet och resultat behöver bli bättre på alla utbildningar så att den kan ge mer kunskap till fler.

- 25 Dagens snabba förändringar på arbetsmarknaden kräver en väl utbyggd vuxenutbildning. Utan rätt utbildning riskerar alltför många att ställas utanför arbetsmarknaden. I Haninge kommun ska alla som vill ha möjlighet att studera och utvecklas. Det ska aldrig vara för sent att lära om och lära nytt. Vi fortsätter att satsa på vuxenutbildningen, både i kommunal regi såväl som övriga aktörer inom folkbildningen.

- 30 För en vital och konkurrenskraftig kommun krävs också ett nära samarbete med näringsliv, högskolor och universitet i närområdet. Det ökar möjligheterna att behålla morgondagens arbetskraft och stimulera till tillväxt i kommunen i form av såväl nya invånare som nya jobb. Möjligheten till ett bättre samarbete med arbetsförmedlingen i syfte att öka elevernas kunskap i att söka arbete, bör undersökas.

Vi vill fortsätta stödja folkbildningen bland annat genom studieförbunden.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- 35
- Barnens rätt till barnomsorg ska inte vara avhängig av föräldrarnas situation och barn till föräldrar som jobbar obekväma tider har rätt till barnomsorg – när så behövs. Utbyggnaden av förskolan ska fortsätta
 - Pedagogiskt utbildad personal ska ge barnen i förskolan och skolan trygghet och utveckling. Det ger förutsättningar för mindre barngrupper och färre barn per lärare.

- Avveckla det kommunala vårdnadsbidraget
 - Utveckla möjligheten till modersmålsträning redan i förskolan
 - För att söka utjämna de skillnader i ohälsa och kunskapsmål vi ser i skolans högre åldrar vill vi fortbilda förskolepedagogerna i genusvetenskap, och följa det genusarbete som bedrivs genom hela skoltiden
- 5
- Skolor och förskolor ska vara trygga liksom erbjuda trivsamma fysiska ute- och inomhusmiljöer
 - På sikt ska det finnas en kommunal F-9 skola i alla kommundelar
 - Vi slår vakt om skärgårdsskolorna
 - Det ska finnas en läsa-räkna-skriva-garanti i årskurs 3
- 10
- Aktiviteter som anordnas av skolan ska vara avgiftsfria för eleverna
 - Satsning på bättre mottagande av elever som kommer till kommunens skolor i högre ålder, speciellt vad avser nyanlända.
 - Inrätta finsktalande kommunala tvåspråkiga klasser om behovet finns samt utreda möjligheten till ämnesundervisning på elevens modersmål
- 15
- Skolan ska ha tydliga mål, systematisk uppföljning och höga förväntningar för alla elever, inte minst för att alla barn är olika och behöver därför olika resurser för att lyckas. Vi behöver ta ansvar för en likvärdig skola inom Haninge kommun
 - En utvecklad elevhälsa med ökat fokus på psykisk ohälsa
- 20
- En bra näringsrik skollunch gör att eleverna orkar lära hela dagen, andelen ekologisk och närodlat mat i skolan ska öka
 - Satsa på musikklasserna i Brandbergen samt öka möjligheterna till idrott och rörelse, exempelvis dans och annan estetisk verksamhet som bild och teater. Frågan om ett estetcenter bör utredas
 - Lärarna ska få mer tid för sina elever
- 25
- Extra satsning på elever utan fullständiga betyg från grundskolan
 - Fredrika Bremergymnasierna och den kommunala vuxenutbildningen ska ha ett nära samarbete med näringsliv, högskolor och universitet i samarbete med arbetsmarknadsrådet
 - Utbildning i hållbarhet och estetiska ämnen ska vara en naturlig del i alla gymnasieprogram
 - Högskolebehörighet ska vara ett mål för alla gymnasieprogram
- 30
- Studiehandledning ska kunna hållas på modersmål och det behövs en bättre likvärdighet i erbjudandet
 - Likvärdig lunchmöjlighet för APL-placerade elever
 - Utreda skapandet av ett teknikcollage
 - Svenska för invandrare ska fortsatt ha ett individbaserat och flexibelt arbetssätt

- Haninge kommun ska fortsatt ha en hög ambition för elever placerade i särskolan
- Haninge kommun ska stödja folkbildningen bland annat genom studieförbunden
- Tillgång till bra skolbibliotek ska säkras

3. Jobben, näringslivet och arbetsmarknaden

- 5 En av samhällets absolut viktigaste uppgifter är att alla människor ges möjlighet att arbeta och försörja sig själv, efter egen förmåga. Jobben är grunden för hela Haninges utveckling; för jämlikhet, jämställdhet, välfärdens finansiering, förebyggande av utanförskap och inte minst för tillväxt i hela kommunen.
- Välfärden bygger på människors arbete, då arbete och egen försörjning skapar välstånd, personlig utveckling och självständighet på ett helt oöverträffat sätt. Arbetslöshet är ett slöseri med 10 människors och samhällets resurser, vi vill i stället investera i människorna för framtiden och det hållbara samhället.
- En förutsättning för fler jobb är ekonomisk tillväxt och ett starkt näringsliv. Vi ser att samarbetet mellan kommunen och småföretagarna behöver förbättras ytterligare för att understödja den tillväxt 15 av nya jobb som småföretagen bidrar med. Ett utökat stöd till nya företagare bör ges. Kommunen ska tillsammans med näringslivet ta fram en övergripande strategi för dess utveckling. Vi ser att många av de arbeten som kommer att skapas finns inom den gröna sektorn, vilket är viktigt för att skapa ett hållbart näringsliv i samklang med naturens begränsade resurser. Även besöksnäringen ska vara en viktig och växande sektor för kommunen.
- 20 Handläggning av företagskontakter på alla nivåer ska präglas av god service, professionalitet och effektivitet. Kommunen ska ha god planberedskap och en expansiv exploateringsverksamhet, med investeringar i infrastruktur för fler och växande företag. Att utveckla den regionala stadskärnan är en av de viktigaste uppgifterna under kommande mandatperiod. Kommunen behöver stärka sitt engagemang i samarbetet med landstinget och andra intressenter.
- 25 Det är viktigt att ungdomar tidigt får kontakt med arbetsmarknaden. Att ungdomar ges möjlighet att få in en fot på arbetsmarknaden är en av de bästa insatserna som vuxensamhället kan bidra med. Därför vill vi erbjuda alla ungdomar i gymnasieåldern sommarjobb inom kommunal verksamhet eller i samarbete med det lokala näringslivet. Vi stärker bron mellan skola och arbetsliv och skapa bättre kontakt mellan företagare och unga arbetssökande för fler jobb.
- 30 Därutöver har kommunen också ett ansvar för att arbeta med arbetslösa ungdomar. Dessa kan erbjudas arbete i kommunen varvat med utbildning vilket ger ungdomarna erfarenhet, kunskap och referenser som stärker deras ställning på arbetsmarknaden. Insatserna för att ge arbete åt personer som står långt ifrån ordinarie arbetsmarknad kan stärkas exempelvis genom samverkan inom Samordningsförbundet Östra Södertörn och stimulans till sociala företag.
- 35 För att klara en hållbar tillväxt och välfärden krävs att vi tar tillvara all den kompetens och vilja till arbete som finns hos de människor som idag står utanför arbetsmarknaden. Ska vi klara det krävs att aktiva insatser och utbildning som leder till arbete, alltid ska gå före passivt bidragstagande.

Vi vill stödja utvecklingen av arbetsintegrerande sociala företag. De växer snabbt i antal runt om i landet. De är inte vinstutdelande utan återinvesterar sitt överskott för att kunna ge fler människor arbete och trygga långsiktigheten. De är en del av den sociala ekonomin, som också kan kallas för den idéburna sektorn eller civilsamhället.

5 Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- Full sysselsättning – Alla som vill och kan arbeta ska få möjlighet att göra det
- Samarbete mellan kommunen och näringslivet ska ge ännu bättre näringslivsklimat
- En samlad näringslivsstrategi för fler och växande företag ska tas fram. I denna bör särskilt för kommunen nya branscher beaktas
- 10 • Se över policy och handlingsprogram för att utveckla en strategi för arbetsintegrerade sociala företag
- Mer resurser ska satsas på utvecklingen av den regionala stadskärnan
- Planering, investeringar i infrastruktur och bra service ska ge nya företagsetableringar
- Nyföretagarcentrum har en viktig uppgift att underlätta starten av nya företag i kommunen
- 15 • Samarbete skola – arbetsliv ska ge fler unga entreprenörer och företagare
- Alla ungdomar i gymnasieåldern ska på olika sätt kunna erbjudas sommarjobb
- Arbetslösa unga ska kunna erbjudas arbete i kommunen varvat med utbildning.

4. Klimat, miljö, mat och natur

Haninge kommun har en helt unik miljö och stora fantastiska naturtillgångar. Närheten till skärgården, till naturreservat och till parker och grönområden är en tillgång och bidrar till kommunen som helhet. Att värna om miljön är en drivkraft för välmående men också för tillväxt och utveckling. Som ekokommun² har vi ett särskilt ansvar att bevara och underhålla vår miljö och natur. Vi ska vara i framkant i miljöarbetet och därför ställa krav, initiera och vägleda arbetet både inom och utom den kommunala verksamheten. För att nå framgång behövs alla goda insatser. Kommun, invånare, företag, organisationer och myndigheter ska i högre grad ges möjlighet att tillsammans ta ansvar för arbetet gällande en ekologiskt hållbar riktning för Haninge. Vi avser därför med kraft utveckla miljö- och hållbarhetsarbetet med reella politiska styrmedel och uppföljning, som visar på konkreta resultat. Därför tas ett nytt klimat- och miljöpolitiskt program fram. Programmet ska ge en sammanhållen bild av kommunens viktiga utmaningar och insatser och driva klimat- och miljöarbetet starkt framåt de kommande fyra åren.

Att minska klimatpåverkan är den viktigaste miljöfrågan för oss. Därför ska vi alla bidra i arbetet med att minska utsläppen. Förbättrade möjligheter för kommunens invånare att välja kollektivtrafik och cykeln framför bilen måste vara av högsta prioritet. Haninge kommun ska i sin egen verksamhet minska utsläppen av klimatpåverkande gaser. Två viktiga områden är lokaler och transporter. Alla

² Haninge kommun är sedan 2007 medlem i föreningen Sveriges Ekokommuner, som är en frivillig samarbetsorganisation där kommuner, landsting och regioner kan vara med. Genom medlemskapet har Haninge kommun anslutit sig till föreningens hållbarhetskriterier.

kommunens nya personbilar ska vara miljöklassade och drivas av förnyelsebara bränslen. Möjligheten att använda elbilar ska underlättas, exempelvis genom att laddstolpar sätts upp på strategiska punkter. Tack vare den nya gastankstationen ökar även möjligheten att köra på biogas. Energiförbrukningen i kommunens och Haninge Bostäders fastigheter ska minska. Därför ska arbetet med alternativa uppvärmningsformer och bättre energiteknik fortsätta. När det byggs ska det byggas energieffektivt.

När nya vägar, bostadsområden och arbetsplatsområden planeras är det viktigt med helhetssyn, där konsekvenserna för miljön alltid noga kartläggs och beaktas. Intresset att bygga är särskilt stort vid våra stränder. Strandskyddslagstiftningen finns för att skydda flora och fauna samt bevara tillgängligheten för allmänheten. Vi anser därför att kommunen ska vara restriktiv vad gäller undantag från strandskyddet och istället satsa på att bevara och tillgänggöra stränderna i större utsträckning. Vi vill samtidigt värna skärgårdsbors och skärgårdsnäringsars specifika behov för att verka och utvecklas, därför måste kommunen ha ett balanserat synsätt.

Höga och tydliga miljökrav ska ställas vid upphandlingar för att bland annat möta klimatutmaningen. Klimataspekten och kvaliteten är viktiga aspekter vid upphandling, oavsett vilken vara eller tjänst det gäller. Vi vill ha en giftfri vardag, målet är att ingen människa ska bli utsatt för gifter. Oavsett om det handlar om livsmedel, leksaker eller byggnadsmaterial ska man kunna känna sig trygg. Därför är det viktigt att fasa ut farliga kemikalier inledningsvis med särskilt fokus på förskolor och skolor.

Mat ska smaka gott när den serveras och den ska tillagas lokalt på förskolan, skolan och äldreboendet. Vi vill öka andelen svensk mat i kommunens i verksamheter och underlätta för lokala matproducenter. Likaså vill vi att andelen ekologisk mat fortsätter öka. I samband med översynen av kommunens upphandlingspolicy ska matfrågorna ses över. De nya upphandlingsreglerna kommer ge förutsättningar att ställa hårdare krav kring mat. Svenska djurskyddsregler ska gälla vid all offentlig upphandling. Vi ser också de sociala aspekterna vad gäller rättvis handel och etisk konsumtion samt för ökad sysselsättning och minskat utanförskap. Vi kommer att utreda förutsättningarna för att Haninge ska kunna diplomerats som Fairtrade City.

Övergödningen av våra åar, sjöar och havsvikar är ett problem och behoven av åtgärder är stora. Ett par av de viktigaste frågorna lokalt är hantering av avloppen samt det dagvatten som rinner till Drevviken. För att minska övergödningen av sjöar och hav behöver mängden fosfor och kväve minska, dessutom behöver antalet utsläppskällor från avlopp bli färre. Genomförandet av VA-planen minskar antalet utsläppskällor i miljön. Likaså genom att i kust- och skärgård åstadkomma fler samfälliga avloppslösningar. I detta arbete kommer kommunen att bidra med VA-rådgivning. Tillsyn, bland annat av enskilda avlopp, enligt miljöbalken som syftar till att minska övergödningen ska bedrivas kontinuerligt. För att återföra näringen till jordbruket i stället för att den bidrar till övergödningen behöver kommunen agera aktivt för att få till stånd lokala kretslopp. Berga naturbruksgymnasium och området runt Fors reningsverk bör utvecklas till ett centrum för de gröna näringarna med en modern och pedagogiskt visningsanläggning, med början genom att anlägga en våtkompost.

Tillgång till naturområden som t ex fågel- och våtmarker och många andra friluftslungor har ett särskilt värde för den biologiska mångfalden och för människors livskvalitet. För dessa områden och för att möjliggöra och säkerställa ett tätortsnära friluftsliv vill vi skydda fler mark- och vattenområden som naturreservat samt satsa på att rusta upp våra parker så att fler kommuninvånare kan glädjas åt

naturen och miljön. Mänsklig verksamhet, klimatförändringar, lagstiftning m.m. påverkar balansen i naturen. Bruk av skog, vatten och mark måste kopplas till ett ansvar för den biologiska mångfalden. Det är viktigt att öppen mark hålls öppen för att värna den biologiska mångfalden på t ex ängar. Vi behöver synliggöra värdet av ekosystemtjänster och hur dessa kan användas strategiskt i arbetet för att nå ekologisk hållbarhet. Kommunens inriktning måste vara att värna våra rika natur- och kulturmiljöer och våra naturtillgångar.

Vi vill kartlägga och om möjligt vidta åtgärder när det gäller arter som ökar kraftigt för att säkra att främmande nya arter inte tar överhanden och negativt påverkar det övriga växt och djurlivet i vatten, luft och på land. Ett konkret exempel på en insats som behöver gå över flera år, är bekämpandet av jättebjörnlokan. Vi vill värna de pollinerande insekterna, då de påverkar allt ifrån tillgången på frukt och bär i våra trädgårdar till jordbruket. Den odlingsbara och produktiva jordbruksmarken i Haninge ska bevaras för livsmedelsproduktion.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- 15 • Ett nytt miljöpolitiskt program tas fram med start 2015 där kommunens samlade klimat- och miljömål fastställs för att bemöta de utmaningar vi har framför oss.
- Minska energi- och elförbrukning i kommunens verksamheter genom ändrat beteende och tekniska lösningar samt uppmuntra till egenproducerad el.
- Arbeta för fler laddstationer för elbilar och tankstationer för förnyelsebara bränslen.
- Ställa tydliga miljökrav vid upphandlingar.
- 20 • Fasa ut farliga kemikalier och hormonstörande ämnen ur vår vardag med fokus på barn och unga
- Andelen ekologisk och närodlad mat i kommunens verksamheter ska öka
- Ställa krav på att upphandling och alla kommunens inköp motsvarar svensk djurskyddslagstiftning.
- 25 • Verka för en ökad matavfallsinsamling i kommunen.
- Naturresevat ska värnas och tillgången till stränder, parker och miljöområden förbättras samt för det rörliga friluftslivet lättillgängliga tätortsnära naturområden skyddas
- Uppmärksamma och arbeta med skydd av vattenområden
- Fors avloppsreningsverk ska byggas ut³
- 30 • Samhället ska planeras för kollektivt resande och med gång- och cykelstråk
- Klimat- och miljöfrågor ska vara en naturlig del i undervisningen, från förskola till gymnasium
- Utredda förutsättningarna för att Haninge ska kunna diplomeras som Fairtrade City

³ MP – Friskrivningsklausul - Förtydligande

5. Kommunikationer och infrastruktur

En väl fungerande infrastruktur är av central betydelse för konkurrenskraft, tillväxt och miljö.

5 Till infrastrukturen hör också en väl utbyggd kollektivtrafik som betyder mycket för att Haninge ska vara en konkurrensmässigt fördelaktig kommun att bo i. Det ska vara lätt att pendla till våra närliggande kommuner men också att snabbt ta sig från en punkt till en annan inom kommunen, inte endast med kollektivtrafik utan även på gång- och cykelvägar.

10 Alla delar av infrastrukturen i Haninge ryms inte inom ramen för vad vi själva kan styra över. Därför kommer vi att ställa krav på och påverka de samhällsorgan som styr över vägar, järnväg och kollektivtrafik. Bland annat krävs en ny tvärförbindelse till E4:an – Tvärförbindelse Södertörn⁴ – och att spårväg syd förlängs till Haninge och järnvägen till Nynäshamn får dubbelspår. Vid utbyggnad av infrastruktur ska självklart kommunen arbeta aktivt för att följa gällande miljölagstiftning. Kommunen har inget behov av en nyetablering av flygplats.

15 Kommunen ska arbeta så att landstinget rustar upp och bygger om Handens station till en modern bytespunkt. Busstrafik och närtrafik till och från Handen behöver gå dygnet runt och nya busslinjer måste öppnas upp när nya arbetsplats- och bostadsområden tillkommer. Ett viktigt krav är att när Citytunneln är klar ska pendeltågen gå minst sex gånger i timmen till Västerhaninge och minst fyra gånger i timmen till bl.a. Tungelsta. Nya motorvägsavfarten⁵ till Vegastaden bör färdigställas så snabbt som möjligt, liksom pendeltågsstationen vid Vega. Det är viktigt att göra resandet med kollektivtrafik mer attraktivt. Därför ska kommunen söka att i dialog med landstinget åstadkomma fler och bättre infartsparkeringar såväl för bilar som för cyklar.

Bredbandsutvecklingen är en viktig del av infrastrukturen. Uppkopplingen är viktig för det privata livet samt för näringslivets förutsättningar för utveckling och tillväxt. Vi har som ambition att bredbandsuppkopplingen och hastigheten ska vara god. Kommunen behöver ett helhetsgrepp i den här frågan och därför ska en bredbandsstrategi tas fram.

25 För Haninge är det viktigt att det ska vara lätt och miljövänligt att ta sig fram. Vi vill vara en kommun som bryter bilberoendet, och för oss finns lösningen i framtidens färdmedel. Haninge ska därför vara en kommun som arbetar aktivt tillsammans med landstinget för att vara testkommun för nya kollektivtrafikformer.

30 Vi fortsätter arbetet med att öka trafiksäkerheten, och det hållbara resandet bland annat genom utbyggnad av gång- och cykelvägar, bättre belysning och säkrare busshållplatser. Kommunen ska arbeta för att skapa cykelmotorvägar som underlättar transport via cykel genom att ge cyklisterna företräde.

35 Kommunen ska föra en aktiv dialog med landstinget när det gäller behovet av och kravet på ett nytt och utvecklat närsjukhus i Handen. Det är en väsentlig del i utvecklingen av Södertörn och Haninges centrala delar som regional stadskärna. Landstinget måste garantera att det finns sjukvård på östra Södertörn och ska leva upp till sitt avgivna löfte. Även andra närbesläktade verksamheter som till exempel forskning, innovation och utveckling kan finna sitt naturliga sammanhang i samband med

⁴ MP - Friskrivningsklausul

⁵ MP - Friskrivningsklausul

denna viktiga etablering. Detta skulle bidra till att göra Haningeterrassen till det nästan en regional stadskärna behöver.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- 5
 - Det ska vara lätt att pendla inom kommunen och till regionen runtomkring, därför vore det önskvärt att frågan om enhetstaxa kunde omprövas av landstinget
 - Arbeta för att Landstinget och Trafikverket rustar upp Handens pendeltågsstation.
 - Pendeltåget ska trafikera Västerhaninge minst sex gånger i timmen i högtrafik när Citytunneln är klar. Vid denna tidpunkt ska Tungelsta trafikeras minst fyra gånger i timmen.
- 10
 - Satsningar på gång- och cykelvägar, belysning och busshållplatser för bättre trafiksäkerhet. Landstinget borde också uppmärksammas på behovet av moderna takförsedda infartsparkeringar för cyklar
 - Kommunen ska utveckla en strategi för bredbandsutvecklingen
 - Haninge ska arbeta för att få testa nya kollektivtrafiklösningar i landstingets regi
 - Arbeta för en bättre och mer utvecklad skärgårdstrafik
- 15
 - Ett nytt och modernt sjukhus med närakut ska byggas i Handen

6. Seniorer

Det är en ny fas i livet som påbörjas när man når pensionsåldern. Pensionärer är ingen enhetlig grupp. Alla äldre är unika, med olika behov och drömmar. Det är också stor skillnad på att vara 65 år och att vara 95 år. Många som nu går i pension "mitt i livet" tar med sig en aktiv livsstil i pensioneringen. De kommer att ha många innehållsrika år framför sig. Det har vi tagit fasta på. I vår kommun ska alla ha möjlighet till ett rikare liv.

Många äldre i Haninge bor i bostäder som är mindre lämpliga att åldras i. Men det är stor brist på lämpliga bostäder att flytta till. Kommunen ska mer aktivt verka för att det byggs olika former av boenden för äldre, bland annat seniorbostäder och trygghetsboenden, gärna med olika upplåtelseformer.

För många äldre är den värsta plågan inte värk eller rörelsehinder utan ensamhet. Ensamheten kan komma plötsligt, när livskamraten går bort eller när allt färre vänner finns kvar att kontakta. Idag görs stora insatser av pensionärsorganisationer och andra ideella organisationer för att med olika aktiviteter bryta äldres isolering. Stödet till de viktiga insatser som föreningarna bidrar med i kommunen ska öka. Ideella insatser som underlättar för anhöriga och som hjälper enskilda äldre ska stödjas av kommunen. Träffpunkterna ute i kommundelarna kan utvecklas till knutpunkter för anhörig- och väntjänster. Där ska kommunen och frivilligorganisationerna tillsammans kraftsamla för en utvecklad verksamhet.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- 35
 - Seniorer ska ha tillgång till ett rikt kultur- och fritidsliv

- Tillgängligheten ska öka, kommunen ska aktivt arbeta för att undanröja hinder i den offentliga miljön
- Kommunen och frivilligorganisationerna bör tillsammans kraftsamla för en utvecklad verksamhet på träffpunkterna.

5 7. Äldreomsorgen

Varje år får fler och fler invånare möjlighet att uppleva sin hundraårsdag. Vi är friskare och vi blir allt äldre. Det är en fantastisk utveckling och ett kvitto på vårt välstånd och medvetna satsningar på en välfärd för alla. Äldreomsorgen blir en av framtidens stora utmaningar och därmed också en av våra viktigaste politiska frågor.

- 10 Det får aldrig råda någon tvekan om att alla har rätt till vård och omsorg utifrån behov. Det förutsätter en äldreomsorg som vi finansierar tillsammans. Vården och omsorgen ska finnas där för alla den dag man behöver den. Den som behöver plats i vård- och omsorgsboende ska så långt möjligt få sådan plats i den kommunal sökanden önskar. Därför ska antalet vård- och omsorgsboenden öka och finnas i varje kommunal inom några år. Både inne- och utemiljön på kommunens äldreboenden ska vara inbjudande. Sinnenas trädgård är ett exempel på ett koncept som även syftar till att bibehålla det friska längre.

- 20 God kvalitet, hög tillgänglighet, trygghet och rätt till inflytande ska präglade vården och omsorgen i Haninge kommun. Det värdegrundarbete som gjorts ska fortsätta att präglade verksamheten så att Haninge kommun bemöter äldre personer – och deras närstående – med omtanke och respekt oavsett ålder, kön, klass, hälsostatus, religiös tillhörighet, sexuell läggning samt nationell eller kulturell bakgrund. En del i detta är att kommunen bör arbeta för att brukare med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att få hjälp och omvårdnad på sitt modersmål.

Hög kvalitet är att få hjälp av utbildad och kunnig personal. Personalen har stor betydelse för kvaliteten och det kräver att vi investerar i dem genom utbildning och rätt till heltidstjänster.

- 25 Hög kvalitet innebär också att få bestämma själv. Frihet att välja är därför en viktig del när vi utvecklar omsorgen. Det handlar om större inflytande över vardagen - rätten att själv få bestämma om man vill städa, gå en promenad eller få hjälp med veckans inköp.

- 30 Måltiderna är en viktig del av både vården och det sociala livet. Maten ska vara både god och näringsriktig, möjlighet till medbestämmande över vad som serveras är viktig. Måltiderna ska hålla hög kvalitet och präglas av trivsel, god stämning och trevlig samvaro där även personalen kan delta som en del av omsorgen. Det är viktigt att äldre personer upplever måltiderna som något positivt. Andelen ekologisk samt närodlat mat ska öka. En extra kvalitet är också att maten tillreds på plats, vilket kräver kunnig och engagerad personal.

- 35 Hög kvalitet och medbestämmande skapar trygghet såväl för den som är i behov av vård eller omsorg som för anhöriga och närstående. De anhöriga gör stora insatser i omsorgen av våra äldre och deras roll ska uppmärksammas ytterligare och stödet till dem ska utvecklas bl.a. genom att de lokala träffpunkterna ska utvecklas till att även fungera som kontaktpunkter för anhöriga och väntjänsten.

Vård och omsorg ska vid behov genomföras i nära samverkan med hälso- och sjukvården.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- Äldreomsorgen ska präglas av god kvalitet, hög tillgänglighet och rätt till medbestämmande
- Äldreomsorgen ska byggas ut så att alla får omsorg när de behöver den
- 5 • Äldreomsorg ska alltid ges efter behov – inte efter den enskildes ekonomiska förutsättningar, i detta ska också den äldres behov av trygghet kunna beaktas.
- Personalen ska vara välutbildad och ha specialkunskaper om åldrandets sjukdomar
- Både inne- och utemiljön på kommunens äldreboenden ska vara inbjudande.
- Utveckla samverkan mellan landstinget och kommunen, vilket kan gälla såväl äldrevårdscentraler som verksamheten "Trygg Hem i Haninge".
- 10 • Verka för att den hemsjukvård som landstinget svarar för överförs till kommunen för att få bättre kvalitet och trygghet
- Måltiderna i äldreomsorgen ska vara goda, näringsriktiga, trivsamma och vara en stund av samvaro. Andelen ekologisk och närodlat mat ska öka.
- 15 • Omsorgen för äldre ska förbättras med nya tekniska hjälpmedel. Det underlättar även för personalen, vars arbetsmiljö behöver förbättras
- De anhörigas och frivilligas insatser i äldreomsorgen ska uppmuntras och underlättas

8. Funktionsnedsättning och socialpsykiatri

Personer med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att leva som andra invånare. Samhället ska byggas med insikten om att ingen människa är mindre värd än någon annan, att de grundläggande behoven är desamma och att varje individ ska respekteras och ses som en tillgång för samhället. Alla ska ha samma rättigheter och skyldigheter oavsett om man har en funktionsnedsättning eller inte. Det är utgångspunkten för vår politik.

Personer med funktionsnedsättning ska ha inflytande över det stöd och den service som de är beroende av. Det ger självbestämmande, full delaktighet och jämlikhet i levnadsvillkor.

25 Den som har en funktionsnedsättning som innebär att man behöver omsorg av personal dygnet runt ska garanteras detta. Därför ska nya gruppboenden byggas i den takt som behov uppstår. De allra flesta med funktionsnedsättning vill och kan dock bo i eget boende med olika former av stöd. Det är positivt och något som omsorgen ska ta fasta på. Boendestödjare ska finnas för alla som behöver.

Rätten till stimulerande och utvecklande verksamhet på dagarna är oerhört viktigt.

30 Sysselsättningsinsatser och dagverksamhet av olika slag ska fortsätta utvecklas.

För att personer med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att delta i samhällslivet fullt ut måste hindren i den offentliga miljön minimeras. Takten med att ta bort hinder ska öka.

Ska kommunen vara framgångsrik i sitt arbete med att tillgodose rättigheter för dem med funktionsnedsättning krävs ett nära samarbete med handikapprörelsen. Handikapprådet spelar här en viktig roll och där ska dialogen och samarbetet utvecklas ytterligare.

35

Det krävs nära samverkan med landstinget för att stöd till personer med funktionsnedsättning ska fungera väl.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- De som har funktionsnedsättning ska kunna leva som andra invånare
- 5 • Omsorgstagarna ska ha stort inflytande över den service de är beroende av
- Eget boende för omsorgstagare ska utvecklas och boendestödjare ska finnas
- Nya gruppboenden ska byggas i den takt behov uppstår
- Sysselsättningsinsatser och dagverksamhet ska fortsätta utvecklas
- Samarbetet med handikapprörelsen ska utvecklas
- 10 • Tillgängligheten ska förbättras genom att enkelt avhjälpna hinder tas bort snabbare. Ett viktigt instrument i fortsatt implementering är Tillgänglighetsvägledningen

9. Stöd i svåra sociala situationer

Arbete, utbildning och bra boende är de allra viktigaste faktorerna för att möjliggöra ett gott liv för alla. Hur bra välfärdspolitiken än är så kommer det att hända att människor hamnar i ekonomiska
15 och sociala svårigheter. Ska alla, även den mest utsatta, ha förutsättningar att komma vidare till arbete och egen försörjning så måste samhället också ha specifika och individuella stöd, och ett finmaskigt socialt skydds nät.

Varje individ som är i behov av försörjningsstöd ska i samverkan med socialtjänsten ha en individuell plan där det framgår vilket stöd som behövs för att han eller hon så snabbt som möjligt återigen ska
20 kunna försörja sig själv. Med en stark och tydlig inriktning mot arbete ska behovet av försörjningsstöd minska. Sociala investeringsfonder kan vara en möjlighet att på ett bättre sätt finansiera lösningar för att personer snabbare ska kunna finna egen försörjning.

Alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld måste motverkas. De som har utsatts för våld och sexuella övergrepp måste få stöd och hjälp. Haninge kommun ska fortsätta stärka
25 sitt arbete mot våld och förtryck. Brottsofferjouren, Kvinnojouren, och Manscentrum skall garanteras en trygg och långsiktig finansiering. Det förebyggande arbetet behöver förstärkas och stöd ges tidigt för att undvika våld, särskilt viktigt är detta när barn riskerar att drabbas.

Barn och unga som växer upp under svåra villkor måste få det stöd och den hjälp som de behöver. De skall bemötas med respekt och av vuxna som förstår och tar dem på allvar. Kommunens arbete med
30 stödjande och förebyggande verksamheter skall ha ett tydligt barnrättsperspektiv som utgår från Barnkonventionen. För att upptäcka barn som far illa, eller riskerar att göra det, behövs en väl utvecklad samverkan finnas mellan dem som lättast når barnen. Barn som riskerar råka ut för våld i nära relationer måste få särskilt stöd. När det gäller de svåra frågorna om omhändertagande och placering av barn i familjehem ska barnens bästa alltid vara utgångspunkten. Familjehem måste hålla
35 god kvalitet och ges stöd för sin uppgift. Fler familjehem behöver rekryteras för att kunna möta de behov som olika barn kan ha.

Kommunens eget allmännyttiga bostadsbolag bör ges ett särskilt uppdrag att se över sina rutiner vad gäller arbetet med att undvika att barnfamiljer vräks.

5 Ett effektivt drogförebyggande arbete kräver både ett aktivt arbete med information och åtgärder för att begränsa tillgängligheten. Här är samverkan med polisen viktig. Sociala och medicinska utredningar ska i förekommande fall göras i samverkan med landsting och kriminalvård liksom planering och genomförande av vård och behandling. Varje person med problem på grund av missbruk eller beroende ska ha en individuell plan, som upprättas och följs upp tillsammans med de vårdgivare som personen har kontakt med. Planen ska innehålla vilket stöd personen behöver i form av vård och behandling, socialt nätverk, boende och sysselsättning. Haninge kommun ska ha ett konkret program för hemlösa och erbjuda individuellt stöd och boende. Alla hemlösa behöver få ett personligt ombud som stöd i kontakter med socialtjänst, sjukvård, myndigheter och hyresvärdar. Vi ska arbeta för att förebygga vräkning, särskild hänsyn ska tas när barn är inblandade.

15 Det krävs även en nära samverkan med landstinget för att stöd i svåra situationer ska fungera väl. Vid sociala problem och missbruk krävs även samverkan med polis och kriminalvård. Sociala och medicinska utredningar ska göras i samverkan liksom planering och genomförande av vård och behandling.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- En arbetslinje för snabbare egen försörjning är en viktig del av kommunens insats
- 20 • Inga barn ska av ekonomiska skäl stå utanför den verksamhet för barn och unga som erbjuds i kommunen
- Arbeta för att tidigt upptäcka barn som far illa och ge det stöd som behövs
- Utbildning för anställda inom förskola, skola, fritidsgårdar och socialtjänst i att tidigt upptäcka barn som far illa
- 25 • Stöd till frivilligorganisationer som gör samhällsnytta för människor i utsatta situationer ska utvecklas
- Hemlösa ska erbjudas individuellt stöd och boende
- Familjehemmen ska hålla en god kvalitet. Certifiering och särskild utbildning av handledare ska införas.
- Aktivt drogförebyggande arbete ska intensifieras
- 30 • Brottsofferjour, Kvinnojour och Manscentrum ska få fortsatt stöd
- Utredda möjligheten att genom sociala investeringsfonder skapa snabbare vägar till egen försörjning

10. Kultur och fritid

35 Människors fritid påverkar i stor utsträckning livskvaliteten. Ett bra utbud av kultur- och fritidsaktiviteter är angeläget, särskilt för barn och ungdomar, eftersom det har stor betydelse för hur de formas som människor. Stöd till utvecklande ungdomsverksamheter är viktigt. Föreningar som gör

en allmännyttig insats ska få en positiv ekonomisk stimulans. Kulturen är en viktig del av demokratins utveckling. Kulturen är en källa till djupa, subjektiva insikter som skapar ett engagemang, som är lika med samhällsdeltagande och demokrati.

5 Att läsa böcker, gå på bio, teater eller utställningar – ger oss nya infallsvinklar på livet, vidgar våra tankar samt hjälper oss att förstå andra människor och andra kulturer. För oss är det viktigt att människor har tillgång till ett brett kulturutbud. Vi ska på olika sätt stödja och uppmuntra ett levande lokalt konstnärskap och utställningar. Genom allmänna och bemannade bibliotek och skolbibliotek ska kommunen tillgodose invånarnas behov av ett brett utbud av skön- och facklitteratur. På biblioteken ska även finnas samhällsinformation och annan information om övrigt kulturutbud.

10 Mer pengar måste satsas i kommunens budget till kulturen. Utbudet av musik, teater, bildkonst, dans, film och inte minst biblioteks- och bildningsverksamheter av god kvalitet är betydelsefullt för vårt välbefinnande. Kommunen bör försöka fånga både bredd och djup för att kommuninvånarna ska kunna ges möjlighet att ta del av och medverka till ett mångfacetterat utbud. Det ska finnas tillgängligt för alla i Haninge kommun. Kommunen ska vinnlägga sig om rimliga villkor för
15 kulturarbetarna inom de verksamheter som kommunen finansierar. För oss är det viktigt att det finns gott om mötesplatser där människor tillsammans med andra kan utveckla sin skaparlust.

Vi satsar på idrott och motion. Det ska vara hyresfritt för ungdomar i kommunens sporthallar och samlingslokaler. Resurser till idrottande pojkar och flickor ska fördelas jämställt.

20 Verksamhet i kommundelarna ska göra att många fler unga invånare ska få möjlighet till musik- och kulturaktiviteter.

Fritidsgårdarna spelar en stor roll för många ungdomar i kommunen. Därför ska deras verksamhet utvecklas i alla kommundelar och få utökade öppettider på exempelvis helger och lov. De ska ha ökad kvalitet och trygghet. Det påbörjade arbetet om samverkan med äldreförvaltningen ska fortsätta. Även arbetet med att sprida unga inspiratörer som begrepp bör fortsätta.

25 Haninge kommun ska följa upp de ändringar som gjorts i bibliotekslagen genom att tydligt ge biblioteken i uppdrag att ge kunskapsspridning, öka läskunnigheten och främja användandet av IT i lärandet.

30 Vi vill uppmärksamma våra kulturmiljöer och göra Haninges långa och intressanta historia mera känd för i kommuninnevånarna och besökare i kommunen. Årsta slott är ett exempel på en miljö som i flera avseenden borde kunna nyttjas bättre. Kulturparken i Handen bör ges förutsättningar att utvecklas.

35 Badplatser, promenadstråk, skidspår, skidbackar och grönområden är viktiga för många kommuninvånare och ska vara tillgängliga och väl underhållna. Samma sak gäller kommunens lekplatser som regelbundet måste kontrolleras och utvecklas. Det är viktigt att skapa bättre förutsättningar för friluftslivet. Bättre förutsättningar för invånarna att kunna simma kan utvecklas tillsammans med föreningslivet.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- Det ska finnas ett brett och bra utbud av kultur- och fritidsverksamhet för alla åldrar

- Kommunens stöd till flickors och pojkars aktiviteter ska vara jämställt
 - Idrottskapaciteten ska förbättras. Det finns stort behov av sporthallar och bollplaner
 - Fritidsgårdar ska finnas i alla tätorter och få bättre öppettider på helger och lov
 - Badplatser, slingor, skidspår, promenadvägar och lekplatser ska vara väl underhållna
- 5
- Möjligheterna att vistas ute i skog och mark bör förbättras ytterligare
 - Nolltaxa ska gälla för kultur och fritidsverksamhet riktat till barn och unga
 - Kultur- och fritidsverksamheten ska vara tillgänglig för alla
 - Det ska finnas tillgång till möteslokaler i alla Haninges kommundelar
 - Bemannade folkbibliotek, biblioteksfilialer eller skolbibliotek ska finnas i alla kommundelar
- 10
- Det ska finnas särskilda tider i simhallen avsatta för kvinnor
 - En bevarandeplan som skyddar kulturarv och kulturmiljöer i kommunen skall upprättas
 - Musikskolans utveckling till Kulturskola skall stödjas. Ge utrymme i budgeten och anställ lärare med adekvat pedagogisk utbildning. Det ska finnas bredd och spets, avgifterna ska vara på en sådan nivå att de inte utestänger barn och ungdomar.
- 15
- Föreningsrådet har en framträdande roll i samspelet mellan kommunen och förenings- och kulturlivet.

11. Bostäder

Bostaden och boendemiljön påverkar starkt våra möjligheter att leva ett gott, rikt och tryggt liv. Boendet är en grundläggande del av välfärden och en social rättighet. Kommunen måste arbeta för en blandning av upplåtelseformer i alla kommundelar med en god tillgång på hyresrätter.

- 20
- Det råder bostadsbrist i vår kommun. Det drabbar invånare i alla åldrar. Det vill vi ändra på. Kommunen ska ha en aktiv markpolitik och planering för bostäder. Haninge Bostäder ska ges ett direkt ansvar för att förverkliga bostadspolitiken lokalt. De kommande åren vill vi att det ska byggas bostäder i hela kommunen och i alla upplåtelseformer. Målsättning är att byggandet av minst 600 nya bostäder påbörjas varje år. Ett särskilt bostadsbyggnadskansli ska inrättas med uppgift att se till att det inte bara planeras för bostäder utan att de också börjar byggas. I stadskärnan vill vi att det byggs nya hälsosamma bostäder, med minsta möjliga buller inomhus. Invånarna ska ha tillgång till ljusa bostäder och nära till grönområden och parker. Vi vill se fler flerfamiljshus helt i trä i Haninge under mandatperioden.

- 30
- Antalet äldre ökar kraftigt i Haninge. Många bor i lägenheter utan hiss och kan inte komma ut i samhället. De kan inte heller flytta eftersom det är stor brist på lämpliga lägenheter.

- Kommunen ska ta fram en behovs- och åtgärdsplan för att lösa bostadsfrågan för de äldre i Haninge. Kommunen måste aktivt medverka till att det byggs olika former av boenden för äldre, som seniorlägenheter och trygghetsboenden. Kostnaderna måste hållas nere så att även personer med normala pensionsinkomster har råd. För äldre som behöver mer omfattande omvårdnad behövs fler
- 35

vård- och omsorgsboenden. Under de närmaste åren bör sådana vårdboenden byggas i Brandbergen och Jordbro samt därefter i Tungalsta.

Möjligheterna för ungdomar att få ett eget lägenhetskontrakt ska förbättras rejält. Det ska vara möjligt att dela på kontrakt mellan kompisar. Det är angeläget att kunna bygga små lägenheter
5 billigare, en arkitekttävling ska utlysas med detta uttalade syfte.

Genom en aktiv markpolitik och samarbete med byggföretag vill vi genomföra en nybyggnation av prisvärda egna hem för vanliga löntagare. När det byggs nytt ska det byggas energieffektivt.

Vi satsar på kommunens eget bostadsföretag Haninge Bostäder. Det ska också framöver vara en viktig motor i bostadsförsörjningen. Haninge Bostäder ska utvecklas och stärkas. Företaget ska kunna
10 erbjuda låga hyror och en god bostadskvalitet. Överskott i bolaget ska återinvesteras i upprustning av lägenhetsbeståndet och för bostadssocialt arbete.

Bostäder ska förmedlas rättvist och öppet utifrån tydliga regler och kriterier. Ingen ska diskrimineras. Det kräver att det finns en modern förmedling av bostäder.

Våra bostadsområden ska vara trevliga och trygga att bo i. Grönytor och planteringar ska
15 underhållas. Nedskräpning och förstörelse ska kraftfullt motverkas. För att bidra till ökad trygghet på kvällar och nätter ska gångvägar, parkeringar och dess omgivningar ha bra belysning. Genom en klok stadsplanering ser vi också att det är möjligt att bygga bort hinder av olika slag, inte minst sociala barriärer.

De generella restriktioner i översiktsplanen för åretruntbostäder som gäller för tätortsnära
20 byggnation kan omprövas när VA-planen antagits. Det innebär att enskilda VA-lösningar kan komma att accepteras där det inte finns planer för kommunalt vatten och avlopp.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- Bostadsbyggandet ska öka genom offensiv markpolitik och planläggning
- Särskild uppmärksamhet ska ges till frågan om energieffektivt byggande
- 25 • Bostadsbyggandet ska ske i hela kommunen och i alla upplåtelseformer. Det är särskilt viktigt att det byggs hyresbostäder, bostäder med hiss samt bostäder för ungdomar
- Byggandet av minst 600 bostäder ska påbörjas varje år
- Ett särskilt bostadsbyggnadskansli inrättas
- En modern bostadsförmedling ska motverka diskriminering och svarta kontrakt
- 30 • Haninge Bostäder ska utvecklas ytterligare, bygga fler bostäder och på så sätt vara en av de viktigaste delarna i vår bostadsförsörjning
- Haninge Bostäders överskott ska gå till upprustning och utveckling av allmännyttan
- En omfattande satsning på seniorbostäder och trygghetsboenden ska genomföras
- Äldre trevåningshus bör utrustas med hiss

- Nya och gamla bostadsområden ska vara trygga, trivsamma, rena och gröna och byggda för att skapa gemenskap
- Bostäder för unga och studerande ska byggas
- Utredda möjligheten att bygga små lägenheter billigare

5 12. Trygghet för våra medborgare

Vi vill att alla människor ska kunna känna sig trygga i vardagen och slippa känna rädsla för att utsättas för brott. Den som råkar ut för ett inbrott, en stöld, en grov kränkning eller fysiskt våld ska kunna lita på att samhället bryr sig om det lidande, den ilska och vanmakt som det innebär att bli utsatt för brott. Snabbt stöd och möjligheter till upprättelse är avgörande för förtroendet för samhället.

- 10 Nästan all brottslighet börjar i ungdomsåren. För en liten grupp är detta inledningen till långvarig och allvarlig kriminalitet. Det är vår övertygelse att fler av dessa ungdomar kan fångas upp. Den egna familjens möjligheter att agera har naturligtvis en avgörande betydelse. Men det ställer också höga krav på lokalsamhället. Därför vill vi stärka kommunens roll och ansvar för det förebyggande arbetet såväl inom fysisk planering som inom det sociala arbetet. Det lokala brottsförebyggande rådet har
- 15 här en viktig roll, deras arbete ska stärkas.

Familjer och barn som behöver lite extra stöd ska få det så fort problem har identifierats. Det är viktigt att barnomsorg, skola, socialtjänst, polis, sjukvård och föreningsliv samverkar vid utredning av brottslighet utifrån livssituation och i samförstånd med den som sökt hjälp.

- 20 Ökade klyftor och bristande integration skapar en känsla av utanförskap som ibland leder till kriminalitet. Den känslan är ingen ursäkt för att begå brott. Varje människa har ett personligt ansvar för sina handlingar. För beslutsfattarnas del handlar det dock om åtgärder för att minska kriminaliteten att bryta arbetslöshet, utslagning och ekonomiska klyftor.

- För att förebygga brott i bostadsområdena och öka tryggheten vill vi att kommunen samarbetar med
- 25 Polisen, näringslivet och ideella krafter. Kommunen ska verka för fler synliga närpolis och öppna polisstationer.

Tryggheten på gator och torg är allas vårt ansvar. Kommunen ska stödja föreningar som jobbar brottsförebyggande, exempelvis nattvandrare och grannsamverkan. Vi kommer att verka för att genom olika insatser göra otrygga platser till trygga platser.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- 30
- Kommunen ska fortsatt utveckla samarbetet med organisationer som förebygger brottslighet och erbjuder stödande verksamhet för de som utsätts för brott
 - Arbete, utbildning, social trygghet och minskade ekonomiska klyftor är viktiga faktorer för att minska kriminaliteten, vilket är orsaken till att kommunen måste prioritera arbete med detta
- 35
- Bra planering, god belysning och välskötta gångstråk ska öka tryggheten i utemiljön
 - Kommunens trygghetsvaktare ska särskilt prioritera bevakning av brottsutsatta platser

- Kommunen ska arbeta för större närvaro av närpoliserna samt för en fullvärdig polisstation
- Klotter skapar otrygghet och otrivsel – klotter, vandalisering och skadegörelse ska snabbt åtgärdas
- Kommunen ska prioritera att arbeta proaktivt med tidiga insatser för att förebygga och motverka användandet av droger

5

13. Kommunen som arbetsgivare

Haninge kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare. Skälet till detta är att kommunens personal är den viktigaste resursen för att kunna utföra verksamhet av bra kvalitet. Medborgarna i Haninge har höga förväntningar på den kommunala servicen. Därför är det viktigt att kommunens personal har hög kompetens och integritet i sitt yrkesutövande. Personal som trivs och känner sig uppskattad och får sina behov av utveckling tillgodosedda har goda förutsättningar för att på ett bra sätt möta de högt ställda förväntningarna.

10

Precis som den övriga offentliga sektorn står Haninge kommun inför stora pensionsavgångar och har därmed ett behov av att rekrytera nya medarbetare. I kommunens verksamheter ska rekryteringar göras med hänsyn till mångfalds och jämställdhetsaspekter. Kunskapsöverföring inför generationsväxlingen är en utmaning, liksom behovet att kunna variera arbetsuppgifterna för att kunna behålla medarbetarna. Skall kommunen lyckas med detta samt rekrytera nya medarbetare är kompetensutveckling för de anställda en viktig del i detta arbete. Det ska finnas goda möjligheter att ta nya arbetsuppgifter med större ansvar och befogenheter inom kommunens organisation. Fortsatt arbete med personal- och ledarutveckling stärker kommunen som attraktiv arbetsgivare och ger de anställda goda förutsättningar att göra ett bra jobb.

15

20

Vi vill att kommun skall driva en aktiv och öppen politik som arbetsgivare med inriktning på god arbetsmiljö och hälsa, jämställdhet, ledarskap och mångfald. En viktig komponent i en bra personalpolitik är delaktighet och samverkan så att varje medarbetare upplever sig sedd, hörd, respekterad och delaktig i förändringsarbetet. Det ökar inte bara trivseln för de anställda utan också effektiviteten i verksamheten samtidigt som kvaliteten för brukarna kan förbättras. För oss är det en självklarhet att kommunen som arbetsgivare ska ha ett gott samarbete med de fackliga organisationerna.

25

Haninge kommun ska vara en arbetsplats där alla får ta plats. Kommunens lönepolitik skall vara klar och tydlig och bidra till måluppfyllelse och resultat. Här spelar den individuella lönesättningen en viktig roll. Lönebildningen ska vara jämställd och lönekartläggning genomförs årligen.

30

Otrygga anställningsvillkor och otillräcklig inkomst genom ofrivillig deltidsanställning är en ohälsfaktor. Haninge kommun ska som arbetsgivare kunna erbjuda heltid till alla anställda som vill ha det. Heltid ska ses som en rättighet – deltid som en möjlighet. Rätten till heltid är inte endast bra för den enskilda anställde – trygga heltidsanställningar ger också bättre kvalitet och kontinuitet i verksamheten. Den anställning som kommunen erbjuder ska så långt det är möjligt sträva efter sammanhållen arbetstid. Även en god personalhälsovård och möjlighet till friskvård är viktiga delar i ett gott arbetsgivarskap.

35

Vid upphandling av tjänster ska kommunen ställa krav på entreprenörer vad gäller anställningsvillkor och arbetsmiljö för sina anställda så långt detta är lagligt möjligt. I takt med att implementeringen av nya EU-direktiv sker, kommer upphandlingspolicyn att behöva ses över i detta avseende.

- 5 Huvudprincipen kommer framöver att innebära att kvalitet, arbetsvillkor och omsorg om miljön ska vara vägledande samtidigt som de tar hänsyn till priset och kostnaderna under hela livscykeln. Detta ska gälla för samtliga i entreprenörskedjan. Det är viktigt att kommunen inte har lägre ambitionsnivå när det gäller dessa frågor när en tjänst upphandlas. Haninge kommun bör vara ett föredöme när det gäller att motverka så kallad social dumpning.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- 10
- Personalen är kommunens viktigaste tillgång – det kräver en bra politik som arbetsgivare
 - Delaktighet, jämställdhet, mångfald och gott ledarskap ska prägla arbetsgivarpolitiken
 - När det gäller mångfald bör kommunens personal bli mer representativ för befolkningens bakgrund
- 15
- Kommunen ska aktivt arbeta för en bättre jämställdhet, inte bara när det gäller kommunen som helhet utan även inom kommunens verksamhet
 - Särskilda insatser för att utveckla det goda ledarskapet ska göras
 - Kompetens- och ledarskapsutveckling ska stå i centrum för att klara rekryteringar
 - Det ska finnas goda möjligheter att ta nya arbetsuppgifter inom organisationen
- 20
- Kommunen ska ha jämställda löner mellan kvinnor och män, lönekartläggning genomförs årligen.
 - Den individuella lönesättningen ska användas för att nå målpuppfyllelse och resultat
 - I kommunen ska heltid vara en rättighet och deltid en möjlighet
 - Genom satsning på god personalhälsovård och friskvård ska anställdas trivsel och utveckling främjas
- 25
- I takt med nationell implementering ska upphandlad verksamhet ha kollektivavtal och arbetsmiljöplaner i hela entreprenörskedjan

14. Demokrati, integration, medborgardialog

- 30 För att Haninge kommun ska vara en bra kommun att leva i behövs en levande demokrati. När alla vuxna har rätt att i allmänna val välja representanter till kommunens beslutande organ är det ett direkt uttryck för folkviljan. För oss innebär demokrati mer än att gå och rösta vart fjärde år. Det handlar också om möjligheten att även mellan valen kunna diskutera och demokratiskt påverka kommunens utveckling.

- 35 För att lyckas med det måste informationen från kommunen vara lättillgänglig och tydlig. Väljarna ska lätt kunna nå politikerna och de förtroendevalda finnas i människors vardag. Ny teknik ska användas och förtroendemannarollen utvecklas. Vi vill fortsätta arbetet med en fördjupad

medborgardialog och ökad delaktighet. Kommunens ledning ska präglas av öppenhet och lyhördhet. Dialogen med kommuninvånarna ska prioriteras.

5 Haninge kommun ska vara en kommun som går före i arbetet med barnkonventionen. Arbetet med att ge barn och unga möjlighet till delaktighet och inflytande ska ske kontinuerligt. Kommunens ungdomsråd är en viktig samtals- och samarbetspartner för såväl de kommunala verksamheterna som för förtroendevalda.

10 Idag har ungefär en tredjedel av Haninge kommuns invånare utländsk bakgrund. Vår mångfald är en enorm resurs. Olika bakgrunder och erfarenheter berikar kommunen. Den rikedom av språk, kultur och erfarenheter som finns i vår kommun måste tas tillvara. Utvecklingen blir starkare om alla är med och bidrar till den. Haninge är dessutom ett så kallat förvaltningsområde för finska språket⁶ vilket handlar om att den som vill ska kunna använda finska språket i kontakten med kommunen. Det påbörjade arbetet med motsvarande frågor gällande romani, ska också fortsätta.

15 För oss innebär mångfald att respektera och bejaka olikheter. Fördomar verkar i vardagen och begränsar människors kreativitet och förmåga att utveckla sig själva och sitt samhälle. Vi har inte råd, varken mänskligt eller ekonomiskt att ha stora grupper som upplever sig vara utanför samhället. Diskriminering och intolerans kväver utvecklingen och måste bekämpas. Haninge kommun skall präglas av allas lika värde.

Prioriteringar under mandatperioden 2014-2018:

- Information från kommunen ska vara tydlig och lättillgänglig
- 20 • Arbetet med fördjupad medborgardialog och ökad delaktighet ska fortsätta
- Haninge ska vara en kommun som följer barnkonventionen
- Skoldemokratin ska fortsätta att utvecklas och elevers inflytande stärkas
- Stödet till Haninge kommun ungdomsråd ska förbättras
- Ta tillvara den rika mångfalden som finns i kommunen
- 25 • Arbeta aktivt mot alla former av fördomar och diskriminering
- För att det demokratiska föreningslivet ska kunna utvecklas krävs god tillgång till samlingslokaler
- Nuvarande vänortssamarbete bör kontinuerligt utvärderas för att kunna utvecklas. Nya förslag till vänortssamarbeten kan utredas.

30

⁶ Det betyder att finska språket har ett förstärkt skydd i Haninge